

Doğan Kardeş Dergisinin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Hilal GÜRLER¹, Mustafa YILDIZ²

1 Dr., Türkçe Öğretmeni, gurlerhilalturkce@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7553-1143.

2 Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, myildiss@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4088-5926.

Gönderilme Tarihi: 28.12.2022 Kabul Tarihi: 25.05.2023 DOI: 10.37669/milliegitim.1226031

Atf: “Gürler, H., ve Yıldız, M. (2024). Doğan Kardeş dergisinin söz varlığı üzerine bir araştırma. *Millî Eğitim*, 53 (242), 969-996. DOI: 10.37669/milliegitim. 1226031”

Öz

Araştırmanın amacı, Türkiye’de uzun yıllar yayımlanarak birkaç kuşağın eğitim, kültür ve sanat hayatına katkıda bulunan Doğan Kardeş dergisindeki söz varlığı unsurlarını (temel kelime, özel isim, atasözü, deyim, ikileme) ve bunların kullanım sıklığını tespit etmektir. Araştırmada Doğan Kardeş dergisinin çocuk dergisi kimliğini koruduğu 1945-1978 yılları arasında yayımlanan sayıları incelenmiştir. Doküman incelemesi yönteminin kullanıldığı araştırmada veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonunda 412.856 söz varlığı unsuru elde edilmiştir. Elde edilen veriler Cibakaya programına yüklenerek söz varlığı unsurları listelenmiş ve sıklık değerleri belirlenmiştir. Listeler üzerinde tekrar ayrıştırma işlemi gerçekleştirilerek her bir unsur için ayrı ayrı tablolar oluşturulmuş ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, temel kelimelerin yanında 18.554 özel isim, 7.424 deyim, 39 atasözü ve 2.878 ikileme tespit edilmiştir. Toplam söz varlığı unsurunun %4,49’unu özel isimler, %1,79’unu deyimler, %0,009’unu atasözleri ve %0,69’unu ikilemelerin meydana getirdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: çocuk, çocuk dergisi, Doğan Kardeş, söz varlığı, kelime sıklığı.

* Bu çalışma, Prof. Dr. Mustafa YILDIZ danışmanlığında Hilal GÜRLER tarafından hazırlanan “Türkiye’de Yayımlanan Çocuk Dergilerindeki Söz Varlığının Belirlenmesi: Doğan Kardeş Dergisi Örneği” adlı doktora tezinden özetlenerek üretilmiştir.

A Research on the Vocabulary of Dogan Kardes Magazine

Abstract

The aim of the research is to determine the vocabulary elements (basic word, proper noun, proverb, idiom, reduplication) and their frequency in Dogan Kardes magazine, which has been published for many years and has contributed to the education, culture and art life of several generations. In the study, the issues of Dogan Kardes magazine, which were published between 1945-1978, which preserved its identity as a children's magazine, were examined. In the research, in which the document analysis method was used, the data were analyzed by descriptive analysis. At the end of the research, 412.856 vocabulary items were obtained. The obtained data were loaded into the Cibakaya program, the vocabulary elements were listed and the frequency values were determined. Separate tables were created for each element by performing the parsing process on the lists again, and the results were evaluated. As a result, besides the basic words, 18.554 proper nouns, 7.424 idioms, 39 proverbs and 2.878 reduplications were identified. It has been determined that 4,49% of the total vocabulary element consists of proper nouns, 1,79% idioms, 0,009% proverbs and 0,69% reduplications.

Keywords: *Child, children's magazine, Dogan Kardes, vocabulary, word frequency.*

Giriş

Bir toplumdaki en etkili iletişim aracı olan dil, aynı zamanda ait olduğu toplumun kültürünü gelecek nesillere aktaran önemli bir araçtır. Sosyal bir varlık olan insan, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmek; karşısındakini anlayabilmek ve uzun yıllar boyunca edindiği kültürel unsurları geleceğe aktarabilmek için dile ihtiyaç duyar. Aksan (2009: 55) dili “düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü ve gelişmiş bir dizge” olarak ifade etmektedir. Bir dilin gücünü ve değerini ortaya koyan; o dili konuşan milletin maddi ve manevi kültürünü, dünya görüşünü, yaşam koşullarını ve deneyimlerini de yansıtan söz varlığı unsurları büyük öneme sahiptir. İngilizcede “vocabulary”, Almancada “vocabulary” ve Fransızca “vocabulaire” ile ifade edilen söz varlığı, Türkçe Sözlük'te “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokaller” (Türk Dil Kurumu, 2009: 1807) olarak tanımlanmıştır. Aksan (2018: 15) ise söz varlığını, sadece kelimelerin ötesinde ve o dile ait atasözlerinin, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplamış sözlerin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bir bütün olarak ifade etmektedir. Yine Baş (2006: 103) ve Karadağ (2013: 8) da söz varlığının atasözü, deyim, ikileme gibi unsurları da kapsadığını belirtmiştir. Bu açık-

lamalardan hareketle söz varlığı; kelimelerin yanında o dilin sahip olduğu atasözleri, deyimler, ikilemeler, terimler, kalıp sözler, yabancı kelimeler vb. unsurları da içeren çok geniş bir kavram; bir toplumun maddi ve manevi kültür öğeleri ile yaşam biçiminin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan önemli bir araç olarak tanımlanabilir.

Söz varlığı çalışmaları dil alanında yapılan araştırmalar arasında önemli bir yere sahiptir ve bu alanda yapılan araştırmaların temelinde de kelime sıklıklarının tespit edilmesi yer almaktadır. Her dilde bazı kelimelerin diğer kelimelere oranla daha çok tekrar edilmesi sıklık çalışmalarının yapılmasını gerekli kılmaktadır (Karadağ, 2005: 28). Kelime sıklığı Türkçe Sözlük'te (2009: 1130) "Dilde bir sözün kullanılma oranı, frekans" olarak tanımlanmaktadır. Bu açıklamalardan yola çıkılarak kelime sıklığı, bir dilde bir kelimenin ne kadar kullanıldığının tespit edilmesi ve bu kelimenin diğer kelimelerle nicelik açısından kıyaslanarak az ya da çok olarak kullanıldığının gösterilmesi olarak tanımlanabilir. Kelime sıklığıyla ilgili araştırmaların temel amacı; insanların iletişimleri sırasında en çok kullandıkları kelimelerin öncelikli olarak ve erken yaştan itibaren öğretilmesidir (Vardar, 1983: 3-7). Bununla birlikte kelime sıklığı çalışmaları yazılı ve sözlü dilde en sık kullanılan kelimeleri tespit etme, metnin ait olduğu dönemdeki dilin kullanımını fark etme, yazarların üslubunu ortaya koyma, ders kitaplarında kullanılan kelimeler hakkında bilgi verme, öğrencilerin kullandığı kelimeleri ölçme vb. amaçlar taşımaktadır (Göçen, 2016: 36). Sıklık çalışmalarıyla belirlenen kelimeler o dile ait yapılacak olan çalışmalar için önemli bir kaynak ortaya koymaktadır. Türkçede sık kullanılan kelimelerin tespit edilip bunların gerek ana dili eğitiminde gerekse yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılması ve ders kitabı, çalışma kitabı, dergi, roman vb. kaynakların bu listeler ışığında hazırlanması gerekmektedir. Aksan (2009: 20) sıklık çizelgesinde bulunan ilk 1000 kelimeyle normal metinlerin %80'inden daha fazlasının anlaşılabileceğini ifade etmektedir.

Türkçe Eğitimi alanında söz varlığıyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığı zaman -öğrencilerin söz varlığını belirlemeye yönelik olanlar hariç- çalışmaların ders kitapları ile çocuk kitapları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır: Arslan Kutlu, 2006; Baş, 2006; Ekmen, 2009; Apaydın, 2010; Mert, 2010; Ergüzel ve Kirik, 2012; Uludağ, 2010; Turhan, 2010; Uluçay, 2011; Gündoğdu, 2012; Öz, 2012; Türkben, 2012; Uyar, 2012; Büyükhellaç, 2014; Gökçe, 2014; Özlek, 2014; Sever ve Karagül, 2014; Kavalcı Göktepe, 2015; Aktaş, 2016; Doğan, 2016; Esen, 2016; Uzuner Yurt, 2016; Akın, 2018; Anaz, 2018; Kaçmaz, 2018; Uslupehlivan, 2018; Yolcu, 2018; Oruç, 2019; Karabulut, 2019; Akdemir, 2019; Yavuzkılıç, 2019; Özdemir, 2019; Fidan, 2019; Kargın, 2019; Süğümlü ve Eraslan, 2019; Türkben, 2019; Şen, 2019; Ziya, 2019; Çetinkaya, 2020; Mete, 2020. Çocuklara hitap eden diğer kaynaklar üzerinde de çalışmaların yapılması ve söz varlığı öğretiminin belli bir ölçüte dayandırılması gerekmektedir.

Çocuklar ana dillerinde bulunan kelimeleri ve diğer söz varlığı unsurlarını önce ailede edinmeye başlar. Daha sonra edindiği bu unsurları çeşitli eğitim kurumları, çocuk edebiyatı ürünleri, teknolojik araçlar, çevre vb. ile geliştirmeye devam eder. Türkçe eğitiminin amacı, öğrencilerin temel dil beceriyle birlikte üst düzey düşünme becerilerinin (eleştirel düşünme, problem çözme vb.) geliştirilmesidir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019: 8). Bu becerilerin gelişmesi de öğrencilerin söz varlığının zenginliğiyle yakından ilgilidir. Anlama ve anlatma becerileri bir bütün hâlinde kazanılır ve bu bağlantıyla kazanılan dil becerileri bireylerin ana dilindeki yetkinliğini belirler. Yani bireyler anlam evrenlerini bu ilişkiler zincirinde kazanır ve onu anlama-anlatma becerileri doğrultusunda geliştirir (Sever, 2015: 27). Bu durum, çocuklar için hazırlanan kaynaklardaki söz varlığı unsurlarının dikkate alınmasını gerekli kılmaktadır. Söz varlığının ilköğretim çağı öğrencileri açısından önemi, gerek çocukların sosyal ve zihinsel gelişimlerinde gerekse ilköğretim için hazırlanan eğitim programlarında da vurgulanmıştır (Baş, 2005: 319). Türkçe öğretim programlarına bakıldığında temel dil becerilerine ait kazanımlarda doğrudan ya da dolaylı olarak söz varlığıyla ilgili ifadeler yer verildiği görülmektedir. 1949 Ortaokul Türkçe Programı'nın "Amaçlar" bölümündeki maddelerden birinde yer alan "Türk dilindeki kelimelerin manalarını, doğru yazılış ve okunuşlarını öğretmek suretiyle onların kelime hazinelerini, yaş ve seviyeye uygun bir şekilde ve ilkokula nispetle daha fazla zenginleştirmek" ifadesi söz varlığına verilen öneme örnek olarak verilebilir.

Öğrencilerin söz varlığının zenginleşmesinde önemli yeri olan kaynaklardan biri de çocuk dergileridir. Dergiler çocukların eğlenerek öğrenmelerini sağlayan ve onların pek çok alanda gelişmesine imkân veren yardımcı materyallerden biridir. Ancak geçmişten günümüze kadar ülkemizde yayımlanan çocuk dergilerinin sahip olduğu söz varlığı üzerine yeterli bir çalışma yapılmamıştır. Ayrıca çocuklara yönelik hazırlandığı ifade edilen dergilerin dil gelişimi açısından çocukların yaş ve seviyesine uygunluğu; Türkçenin söz varlığına ait atasözleri, deyimler, ikilemeler vb. unsurlara verilen önemi, dergilerdeki kelimelerle çocukların temel kelime hazinesinin örtüşme düzeyi gibi konular üzerinde durulmamıştır (Baş, 2005: 320).

Doğan Kardeş dergisi 1945'ten 1978'e uzanan 33 yıllık bu uzun süreçte dünyada ve Türkiye'de yaşanan değişimler ile bunların dile etkilerini, o dönemlerde Türkçede kullanılan kelimeler, atasözleri, deyimler vb. söz varlığı unsurlarını yansıtmaktadır.

Araştırmanın temel amacı, Türkiye'de çocuk dergiciliği açısından önemli bir yere sahip olan Doğan Kardeş dergisindeki söz varlığı unsurlarını ve bunların kullanım sıklığını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Doğan Kardeş dergisindeki temel kelimeler nelerdir ve bunların kullanım sıklığı nedir?
2. Doğan Kardeş dergisindeki özel isimler nelerdir ve bunların kullanım sıklığı nedir?
3. Doğan Kardeş dergisindeki deyimler nelerdir ve bunların kullanım sıklığı nedir?
4. Doğan Kardeş dergisindeki atasözleri nelerdir ve bunların kullanım sıklığı nedir?
5. Doğan Kardeş dergisindeki ikilemeler nelerdir ve bunların kullanım sıklığı nedir?

Yöntem

Çalışmada uzun yıllar önce yayımlanan Doğan Kardeş dergisinin sayıları üzerinde inceleme yapılmıştır. Bu nedenle çalışma için etik izin belgesi alınmamıştır.

Araştırmanın modeli

Çalışmada genel tarama modellerinden biri olan tekil tarama modeli benimsenmiştir.

Araştırmanın evreni ve örneklemi

Araştırmanın evrenini Doğan Kardeş dergisinin bütün sayıları oluşturmaktadır. Örneklemini ise derginin 1945-1978 yılları arasında yayımlanan ve çocuk dergisi kimliğini koruduğu sayılarından dörder yıl arayla (1945, 1949, 1953, 1957, 1961, 1965, 1969, 1973 ve 1977) ocak-nisan-temmuz-ekim sayıları oluşturmaktadır. Toplam 85 sayıdan oluşan bu sayılar amaçlı örneklemeyle seçilmiştir. Ocak-nisan-temmuz-ekim aylarının seçilmesi sayesinde incelenen her senenin dört mevsiminden bir ay incelenme fırsatı bulunmuştur. İncelenen sayılar yayımlandığı zamana göre aylık ya da haftalık olarak değişmektedir.

Veri toplama teknikleri

Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

Derginin sayılarında yer alan söz varlığı unsurlarına ait veriler; dergideki reklamlar ve gönderici mektupları hariç bütün bölümlerdeki metinler, başlıklar, etkinlik sayfaları vb. kelime ve ifadelerin incelenmesiyle elde edilmiştir.

Verilerin toplanması

Çalışmanın ilk aşamasında dergi türünde olan kaynağın sayılarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Derginin sayılarına Ankara Millî Kütüphane ile Selçuk Üniversitesi Kütüphanesinden fotokopi, tarama ve yayınevlerinden satın alma yoluyla ulaşılmıştır. Derginin eski yıllara ait olması, ciltlerin karışıklığı, eksik sayfaların bulunması vb. sebeplerle özellikle haftalık yayımlanan sayıların temin edilmesinde zorluk yaşanmıştır. Dergilerin temin edildikten sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmada betimsel analiz temel alınmıştır. Betimsel analizde amaç, elde edilen verilerin önceden belirlenen temalara göre düzenlenerek yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256). Bu kapsamda dergideki söz varlığı unsurları tespit edilerek kullanım sıklıkları ortaya konulmuştur.

Kelime listelerinin oluşturulmasında ve analiz edilmesinde “.txt” uzantılı metinlerde yer alan kelimeleri sıklıklarına göre dizen ve kelime sıklık istatistiği yapan Cibakaya programı kullanılmıştır. Cibakaya programı kullanılmadan önce programın ve çalışma kapsamının gerektirdiği şekilde dosyalar üzerinde şu işlemler yapılmıştır:

1- Çalışmamızda kelimeler taban olarak ele alınmıştır. Böylece kelimelerdeki çekim ekleri silinmiş; kelimeler kök ya da gövde biçimleriyle kelime listelerine dâhil edilmiştir. Baş (2011), Kurudayıoğlu ve Karadağ (2005) da söz varlığı çalışmalarında kelimelerin taban biçimiyle ele alınması gerektiğini ifade etmiştir.

2- Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Yazım Kılavuzu’na göre metinlerin yazım yanlışları düzeltilmiştir. Derginin eski yıllara ait olması nedeniyle kelimelerin yazımında çok fazla yanlışla karşılaşılmıştır.

3- Dergilerdeki resimler, lekeler, madde başı işaretleri, noktalama işaretleri temizlenmiştir. Geriye sadece yan yana dizilmiş ve temizlenmiş kelimeler bırakılarak dizdirilmeye hazır hâle getirilmiştir.

4- Fiillerdeki ekim ekleri atıldıktan sonra fiil kök veya gövdelerine “-” işareti konmuştur. Örneğin; sev-, yardım+et-.

5- Kelimelerin analizinde çok anlamlılık değil eř seslilik esas alınmıştır. Eř sesli kelimelerin yanına parantez içinde onları ayırt edebilecek kelimeler yazılmıştır. Örneğin; yüz(sayı), dil(lisan).

6- Kullanılan program iki boşluk arasındaki her veriyi farklı kelime kabul ettiği için ayrı yazılan birleşik kelimeler “+” işareti ile birleştirilmiştir. Örneğin; hayvanat+-bahçesi.

7- Dergilerdeki sayılar “bir, altmış+bir, iki+bin+dört+yüz+yirmi+dört” vb. şeklinde aralarına “+” eklenerek yazıya dönüştürülmüştür.

8- Söz varlığı çalışmalarında tarih ifadelerinin yazımı ve değerlendirilmesinde farklı bakış açıları bulunmaktadır. Baş (2011: 41) tarihlerin kelime olarak kabul edilebileceğini ifade etmiştir. Bu açıklamadan hareketle tarihler aralarına “+” işareti konarak kalıp şeklinde ve farklı bir kelime olarak dizine dâhil edilmiştir.

9- Olumsuzluk eki, geçici isim yapan zarf-fiil, sıfat-fiil ekleri silinerek, sıklıkları fiil şekillerine dâhil edilmiştir. Kalıcı isim yapan sıfat fiil eklerinin bulunduğu kelimeler korunmuştur.

10- Atasözleri, deyimler ve ikilemelerdeki çekim ekleri atılmamış, orijinal hâliyle bırakılmıştır. Sadece programın sayımı yapabilmesi için kelimeler arasına “+” konularak tek kelime gibi algılanması sağlanmıştır. Atasözleri ve deyimlerin tespitinde ise TDK’ye ait çevrim içi veri tabanında yer alan Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü esas alınmıştır. Dizdirilmeden önce de ayırt edilebilmeleri için özel olarak işaretlenmiştir.

11- Özel isimler tespit edilirken programın sayımı doğru yapabilmesi için özel isimlerin arasına “+” işareti konulmuştur. Örneğin; Çanak kale+Boğazi, Leonardo+Da+Vinci. Ayrıca dergideki özel isimler dizdirme işleminden önce özel olarak işaretlenmiştir.

12- Cibakaya programı düzeltme işaretini (^) tanımadığı için “kar, kâr, hala, hâlâ” gibi kelimelerin yanına parantez içinde anlamları yazılmıştır. Örneğin; hala(ak-raba), hala(zaman) gibi. Dizdirme işleminden sonra kontrol edilerek düzeltilmiştir.

13- “de” ve “ki” bağlama edatları sıklık dizinine alınmıştır. “ne+ne”, “hem+hem” gibi bağlama edatları da programın ayrı ayrı almaması için “+” ile birleştirilmiştir.

14- Kısaltmalar açılmış hâllerıyla temel kelime listelerine dâhil edilmiştir.

15- “et-” “ol-” vb. yardımcı fiiller yanındaki kelimeyle birlikte alınmıştır. Örneğin; merak+et-, farkında+ol- gibi.

16- Kelimelerin incelenmesi sırasında “da/de” bağlama edatı ile “mı/mi/mu/mü” soru edatının farklı biçimleri bulunmasından dolayı “de” ve “mı” olarak düzeltilerek aynı biçimde yazılmaları sağlanmıştır. Örneğin; “misin” yerine “mı” olarak yazılmıştır.

17- Kelimelerdeki ses olayları düzeltilerek kelime orijinal hâline getirilmiştir. Örneğin; “burnu” yerine “burun” olarak düzenlenmiştir. Deyimlerde de yeri değişik yazılan ifadeler orijinal şekline getirilmiştir. Örneğin; “Aklına bir fikir geldi.” cümlesi “bir fikir aklına+gel-” olarak düzenlenmiştir.

Bütün bu işlemler yapıldıktan sonra Cibakaya programına veriler yüklenerek söz varlığı unsurları listelenmiş ve sıklık değerleri tespit edilmiştir. Microsoft Excel programı aracılığıyla listeler üzerinde tekrar ayrıştırma işlemi gerçekleştirilerek temel kelimeler, özel isimler, atasözleri, deyimler ve ikilemeler için ayrı ayrı tablolar oluşturulmuştur.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik nicel araştırmalarınkinden oldukça farklıdır. Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan tanım, yöntem ve testler bulunmamasına rağmen alınacak bazı önlemlerle geçerlik ve güvenirliğin sağlanması mümkündür (Yıldırım ve şimşek, 2013: 289).

“Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ltleri arasında yer almaktadır” (Yıldırım ve şimşek, 2013: 291). Lincoln ve Guba (1985) geçerlik kavramını inandırıcılık (i geçerlik) ve aktarılabirlik (dış geçerlik) olarak ifade etmiştir. Bu araştırmada inandırıcılığın sağlanması için araştırma sürecinde uzman desteği alınmıştır. Yine Lincoln ve Guba (1985) nitel araştırmalarda aktarılabirliğin sağlanması için de amaçlı örnekleme ve ayrıntılı betimlemenin önemli olduğunu vurgulamıştır. Araştırmamızda da amaçlı örnekleme yapılmış ve ayrıntılı betimleme kullanılmıştır. Verilerin elde edilme süreci “Verilerin Toplanması” ve “Verilerin Analizi” bölümünde ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Veri toplama sürecinde kullanılan yöntem ve verilerin analiz biçimini de daha önce yapılan araştırmalara göre oluşturulmuştur. Bu sayede araştırma sonuçlarının aynı yöntemle yapılacak diğer araştırmalara aktarılabirliği sağlanmıştır. Lincoln ve Guba (1985) nitel araştırmalarda güvenirlik kavramını da farklı şekilde tanımlamıştır. Bunlar tutarlılık (i güvenirlik) ve teyit edilebilirliktir (dış güvenirlik). Burada önemli olan, araştırma sonuçlarının benzer süreçlerde aynı şekilde elde edilip edilmeyeceğidir. Araştırmanın güvenirliğinin belirlenmesi için veriler iki alan uzmanı tarafından incelenmiş ve kategoriler üzerinde uzlaşma sağlanmıştır. Karşılaştırma yaparken Miles ve Huberman’ın (1994) formülü (Gvenirlik= Görüş birliği/ (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100) kullanılmış ve sonuç %98 bulunmuştur. Bu sonuç, araştırmada güvenirliğin yüksek olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Verilerden elde edilen söz varlığı unsurları; temel kelimeler, özel isimler, atasözleri, deyimler ve ikilemeler olmak üzere beş başlık altında listelenmiştir.

Doğan Kardeş dergisindeki temel kelimeler

Doğan Kardeş dergisinde kullanılan toplam kelime sayısı 412.856, farklı kelime sayısı 20.008'dir. Toplam kelimelerin farklı kelimelere olan oranı ise 20,63'tür ve bu sayı bir kelimenin ortalama 20,63 kere tekrar edildiğini göstermektedir.

Dergide en sık kullanılan ilk 20 kelime Tablo 1'de gösterilmiştir:

Tablo 1

Doğan Kardeş Dergisinde En Sık Kullanılan İlk 20 Temel Kelime

Sıra	Temel Kelimeler	Sıklık	Sıra	Temel Kelimeler	Sıklık
1.	bir	13036	11.	gel-	2495
2.	bu	6895	12.	ne	2378
3.	da/de	6591	13.	sonra	2343
4.	ol-	6140	14.	çocuk	2228
5.	o	4299	15.	mı/mi/mu/mü	2214
6.	ve	4148	16.	yap-	2143
7.	ben(zamir)	3126	17.	git-	1970
8.	de-	3085	18.	gibi	1916
9.	çok	2683	19.	gör-	1886
10.	için	2596	20.	var	1798

Tablo 1'e göre Doğan Kardeş dergisinde en sık kullanılan ilk 20 kelime "bir, bu, da/de, ol-, o, ve, ben, de-, çok, için, gel-, ne, sonra, çocuk, mı/mi/mu/mü, yap-, git-, gibi, gör-, var" kelimeleridir. Bunlardan en sık kullanılan kelime 13.036 sıklık ile "bir"dir. En sık kullanılan ikinci kelime ise sıklığı 6.895 olan "bu" kelimesidir. Üçüncü olarak da 6.591 sıklık ile "da/de" gelmektedir.

Doğan Kardeş dergisindeki toplam 412.856 kelimenin 96.681'i fiil türündedir ve dergideki toplam fiil sayısı, toplam kelime sayısının %23,41'ini oluşturmaktadır. En sık kullanılan ilk yirmi temel kelime arasında "ol- (6140), de- (3085), gel- (2495), yap- (2143), git- (1970), gör- (1886)" fiilleri olmak üzere toplam 6 fiil yer almaktadır.

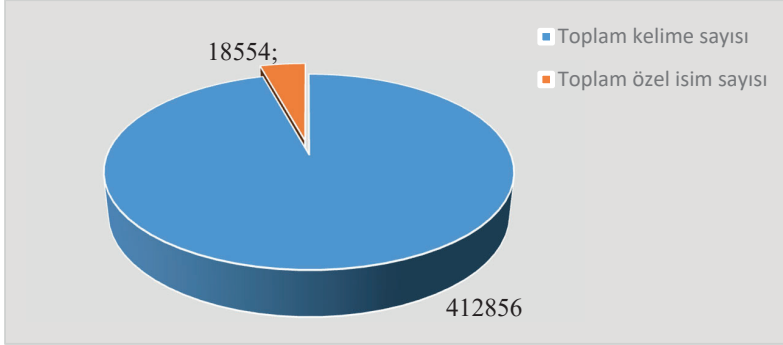
Doğan Kardeş dergisindeki özel isimler

Doğan Kardeş dergisinde kullanılan toplam özel isim sayısı 18.554, farklı özel isim sayısı 3.684'tür. Toplam özel isimlerin farklı özel isimlere olan oranı ise 5,03'tür

ve bu sayı bir özel ismin ortalama 5,03 kere tekrar edildiğini göstermektedir. Dergideki toplam özel isim sayısı, toplam kelime sayısının %4,49'unu oluşturmaktadır. Toplam özel isim sayısı ile toplam kelime sayısı arasındaki oran aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik 1

Doğan Kardeş Dergisindeki Toplam Kelime ve Toplam Özel İsim Oranları

Hem tür ismi hem de özel isim olabilecek kelimelerin birbirine karışmaması için dizdirme işleminden önce özel isimler işaretlenmiş ve yanlarına açıklayıcı ifadeler yazılmıştır. “Ay(gökte)”, “Dünya(gezegen)” gibi.

Dergide en sık kullanılan ilk 20 özel isim Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2

Doğan Kardeş Dergisinde En Sık Kullanılan İlk 20 Özel İsim

Sıra	Özel İsim	Sıklık	Sıra	Özel isim	Sıklık
1.	Doğan Kardeş	202	11.	Atatürk	121
2.	Ay(gökte)	172	12.	Ahmet	115
3.	Türk	169	13.	Amerika	109
4.	Karagöz	166	14.	Jim (insan ismi)	106
5.	İstanbul	157	15.	Ayşe	102
6.	Teo (insan ismi)	154	16.	Güneş (gök cismi)	101
7.	Ali	153	17.	İngiliz	97
8.	Karagözcük	149	18.	Avrupa	96
9.	Dünya (gezegen)	145	19.	Mehmet	95
10.	Tarzan	139	20.	Allah	87

Doğan Kardeş dergisinde en sık kullanılan ilk 20 özel isim “Doğan Kardeş, Ay, Türk, Karagöz, İstanbul, Teo, Ali, Karagözcük, Dünya, Tarzan, Atatürk, Ahmet, Amerika, Jim, Ayşe, Güneş, İngiliz, Avrupa, Mehmet, Allah” isimleridir. Bu özel isimler arasında derginin adı, gök cisimleri, Türk ve yabancı insan isimleri; dil, ülke, milliyet isimleri ile inanç unsurunun yer aldığı görülmektedir.

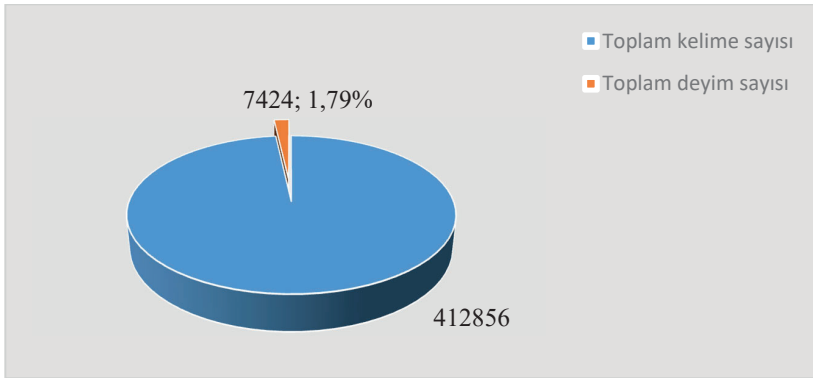
Doğan Kardeş dergisindeki deyimler

Doğan Kardeş dergisinde kullanılan toplam deyim sayısı 7.424, farklı deyim sayısı 1.687’dir. Toplam deyimlerin farklı deyimlere olan oranı ise 4,4’tür ve bu sayı bir deyim için ortalama 4,4 kere tekrar edildiğini göstermektedir. Dergideki toplam deyim sayısı, toplam kelime sayısının %1,79’unu oluşturmaktadır.

Toplam deyim sayısı ile toplam kelime sayısı arasındaki oran Grafik 2’de gösterilmiştir:

Grafik 2

Doğan Kardeş Dergisindeki Toplam Kelime ve Toplam Deyim Oranları

Dergide en sık kullanılan ilk 20 deyim Tablo 3’te gösterilmiştir:

Tablo 3*Doğan Kardeş Dergisinde En Sık Kullanılan İlk 20 Deyim*

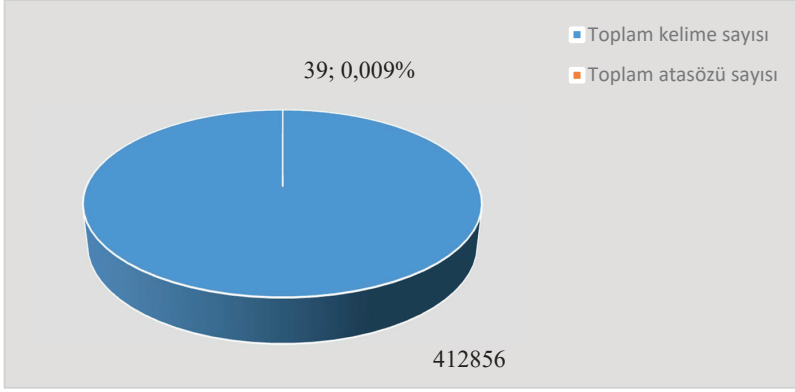
Sıra	Deyim	Sıklık	Sıra	Deyim	Sıklık
1.	karar ver-	191	11.	(birinin) başına gel-	86
2.	meydana gel-	131	12.	ses çıkarma-	74
3.	ne kadar	129	13.	söz ver-	65
4.	haber ver-	117	14.	idare et-	64
5.	aklına gel-	110	15.	kim bilir	61
6.	yola çık-	100	16.	işe yara-	55
7.	elde et-	97	17.	karın doyur-	55
8.	fark et-	90	18.	ortaya çık-	53
9.	(birinin) hoşuna git-	90	19.	nefes al-	51
10.	meydana getir-	88	20.	canı sıkıl-	50

Tablo 3'e göre Doğan Kardeş dergisinde en sık kullanılan ilk 20 deyim "karar ver-, meydana gel-, ne kadar, haber ver, aklına gel-, yola çık-, elde et-, fark et-, hoşuna git-, meydana getir-, başına gel-, ses çıkarma-, söz ver-, idare et-, kim bilir, işe yara-, karın doyur-, ortaya çık-, nefes al-, canı sıkıl-" deyimleridir.

Doğan Kardeş dergisindeki atasözleri

Doğan Kardeş dergisinde kullanılan toplam atasözü sayısı 39, farklı atasözü sayısı 28'dir. Toplam atasözlerinin farklı atasözlerine olan oranı 1,39'dur ve bu sayı bir atasözünün ortalama 1,39 kere tekrar edildiğini göstermektedir.

Dergideki toplam atasözü sayısı, toplam kelime sayısının %0,009'unu oluşturmaktadır. Toplam atasözü sayısı ile toplam kelime sayısı arasındaki oran Grafik 3'te gösterilmiştir:

Grafik 3*Doğan Kardeş Dergisindeki Toplam Kelime ve Toplam Atasözü Oranları*

Dergide en sık kullanılan ilk 20 atasözü Tablo 4 'te gösterilmiştir.

Tablo 4*Doğan Kardeş Dergisinde En Sık Kullanılan İlk 20 Atasözü*

Sıra	Atasözü	Sıklık
1.	Damlaya damlaya göl olur.	4
2.	Denize düşen yılana sarılır.	3
3.	Acele işe şeytan karışır.	2
4.	Beş para etmez.	2
5.	Birlikten kuvvet doğar.	2
6.	El elden üstündür.	2
7.	Gün doğmadan neler doğar.	2
8.	Ölenle ölünmez.	2
9.	Açtı ağzını, yumdu gözünü.	1
10.	Akarsu kir tutmaz.	1
11.	Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz.	1
12.	Başa gelen çekilir.	1
13.	Haydan gelen huya gider.	1
14.	Sakla samanı, gelir zamanı.	1

15.	Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.	1
16.	Tilki tilkiliğini anlatıncaya kadar post elden gider.	1
17.	Tilki vardır baş keser, kurdun adı yamandır.	1
18.	Ağaç yaş iken eğilir.	1
19.	Akıl yaşta değil baştadır.	1
20.	Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.	1

Tablo 4'ten de görüldüğü üzere atasözleri diğer söz varlığı unsurlarına göre çok az sayıda kullanılmıştır. “Damlaya damlaya göl olur.” atasözü 4 sıklıkla birinci sırada yer alırken, “Denize düşen yılanı sarılır.” atasözü 3 sıklıkla ikinci sırada yer almaktadır. Diğerleri 2 ve 1 sıklıkla bulunmaktadır.

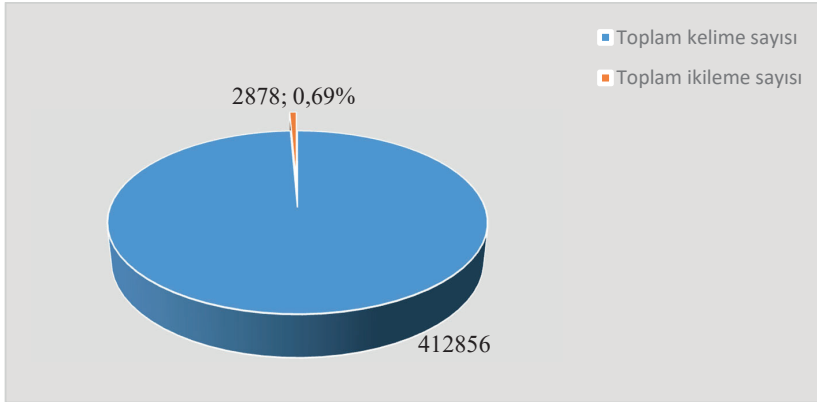
Doğan Kardeş dergisindeki ikilemeler

Doğan Kardeş dergisinde kullanılan toplam ikileme sayısı 2.878, farklı ikileme sayısı 681'dir. Toplam ikilemelerin farklı ikilemelere olan oranı 4,22'dir ve bu sayı bir ikilemenin ortalama 4,22 kere tekrar edildiğini göstermektedir.

Dergideki toplam ikileme sayısı, toplam kelime sayısının %0,69'unu oluşturmaktadır. Toplam ikileme sayısı ile toplam kelime sayısı arasındaki oran Grafik 4'te gösterilmiştir:

Grafik 4

Doğan Kardeş Dergisindeki Toplam Kelime ve Toplam İkileme Oranları

Dergide en sık kullanılan ilk 20 ikileme Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5*Doğan Kardeş Dergisinde En Sık Kullanılan İlk 20 İkileme*

Sıra	İkileme	Sıklık	Sıra	İkileme	Sıklık
1.	kendi kendine	138	11.	üst üste	32
2.	yavaş yavaş	98	12.	ara sıra	30
3.	sık sık	95	13.	mini mini	29
4.	pırlıl pırlıl	72	14.	aşağı yukarı	28
5.	bol bol	47	15.	bir bir	28
6.	ağır ağır	43	16.	birer birer	28
7.	çeşit çeşit	42	17.	zaman zaman	26
8.	uzun uzun	42	18.	rahat rahat	25
9.	hemen hemen	39	19.	ufak tefek	25
10.	renk renk	33	20.	üst baş	25

Doğan Kardeş dergisinde en sık kullanılan ilk 20 ikileme “kendi kendine, yavaş yavaş, sık sık, pırlıl pırlıl, bol bol, ağır ağır, çeşit çeşit, uzun uzun, hemen hemen, renk renk, üst üste, ara sıra, mini mini, aşağı yukarı, bir bir, birer birer, zaman zaman, rahat rahat, ufak tefek, üst baş” ikilemeleridir. “Kendi kendine” ikilemesi 138 sıklıkla diğer ikilemelerden büyük farkla 1. sırada yer almaktadır. Onu 98 sıklıkla “yavaş yavaş” ve 95 sıklıkla “sık sık” takip etmektedir. En sık kullanılan ikilemelere bakıldığında genellikle aynı kelimenin tekrarı ile oluşan ikilemeler olduğu görülmektedir.

Tartışma

Doğan Kardeş dergisindeki temel kelimelere yönelik tartışma

Bir dilde temel söz varlığının tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Kuru-dayıoğlu (2005: 46) kelime sıklığını insanların günlük hayatları sırasında gerek ihtiyaçlarının gerekse çevresel faktörlerin etkisiyle bazı kelimeleri diğerlerine göre daha fazla kullanması olarak ifade etmektedir. Ölker (2011: 16) de benzer şekilde dünyadaki bütün dillerde öne çıkan kelimeler bulunduğunu belirtmiştir. En sık kullanılan kelimeleri bilmenin önemiyle ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bauman (1996: 1), en yüksek sıklığa sahip ilk 2.000 kelimenin genele hitap eden bir metnin %87'sini meydana getirdiğini, Fry (1997: 4) ise her çocuk hikâye ve romanı, ders kitabı ile gazete yazısının yarısından fazlasının en sık kullanılan 300 kelimedenden oluştuğunu ifade etmiştir.

Çalışmamızda en sık kullanılan ilk 20 temel kelime arasında yer alan “bir, bu, da/ de, ol-, o, ve, ben, de-, çok, gel-, ne, sonra, mı/mi/mu/mü, git-, gibi, var” olmak üzere

toplam 16 kelime Baş'ın (2006) tahkiyeli çocuk kitapları üzerinde yaptığı araştırmada en sık kullanılan ilk 20 temel kelimeyle ortaktır. Özellikle “bir” kelimesi her iki çalışmada da 1. sırada bulunmasının yanında diğer kelimelerle arasında çok fark olması bakımından dikkat çekicidir.

Şen'in (2009) yerli çocuk tiyatrosu metinleri üzerinde yaptığı araştırmada en sık kullanılan ilk 20 kelime içinde yer alan “da/de, ol-, bir, ben, mı/mi/mu/mü, bu, o, de-, çok, gel-, yap-, var” olmak üzere toplam 12 kelime çalışmamızdaki ilk 20 kelimeyle ortaktır. “bir” kelimesi burada 3. sırada yer alırken çalışmamızda 1. sırada bulunmaktadır. Çalışmamızdan farklı olarak Şen'in (2009) ilk 20 listesinde bulunan “ne, sen, biz, siz, bak-, ama, iste, şey” kelimeleri incelendiği zaman tiyatro türünün etkileri görülmektedir. Özellikle konuşma dilinde çok kullanılan “sen, biz, siz, şey” kelimeleri diyaloga dayalı olması sebebiyle tiyatro metinlerine yansımıştır. Ayrıca incelenen tiyatro metinlerinin yerli metinler olması ayrı bir önem taşımaktadır.

“Bir, bu, da/de, ol-, o, ve, ben(zamir), çok, için, gibi, de-” kelimeleri Arslan Kutlu (2006), Uluçay (2011), Büyükhellaç (2014) ve Kargin'ın (2019) ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı unsurları üzerine yaptıkları çalışmaların sonucunda elde ettikleri en sık kullanılan ilk 20 temel kelime listesinde ve bizim çalışmamızda ortak olarak bulunmaktadır.

İlyas Göz, 2003 yılında hazırladığı ve ülkemizdeki ilk kapsamlı kelime sıklığı çalışması olan Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü adlı eserinin kelime havuzunu 1995- 2000 yılları arasındaki hikâye, basın, bilim, popüler bilim, biyografi, güzel sanatlar, din, okul kitabı, hobi ve muhtelif eserlerden seçtiği metinlerden oluşturmuştur. Çalışmasında en sık kullanılan ilk 20 kelimeye yer alan “bir, ve, ol-, bu, için, o, ben, de-, çok, yap-, ne, gibi, var, gel-, ver-” kelimeleri çalışmamız ile ortaktır. Göz'e (2003) benzer şekilde Ölker de 2011 yılında hazırladığı Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü (1945-1950 Arası) adlı çalışmada basın, hikâye, bilim, biyografi, hobi, din, okul kitabı ve muhtelif eserlerden seçtiği metinlerin kelime sıklığını incelemiştir. En sık kullanılan ilk 20 kelime listesindeki “ve, bir, bu, ol-, o, için, gibi, gel-, de-, sonra, yap-, var,” kelimeleri çalışmamız ile ortaktır. Ülkemizde genel kelime sıklığına yönelik bir başka çalışma da Joe Pierce tarafından 1960 yılında Türk Ordusu Temel Okuma-Yazma Programı'nda kullanılacak kitapların hazırlanması amacıyla oluşturulan Türkçe Kelime Sayımı (A Frequency Count of Turkish Words) adlı çalışmadır. Çalışmada en sık kullanılan ilk 20 kelime arasında yer alan “bir, bu, ol-, ve, de-, o, ne, yap-, için, ben, gör-, gel-, gibi” kelimeleri çalışmamız ile ortaktır. Farklı alanlarda ve farklı zamanlarda yapılmış olmasına rağmen en sık kullanılan ilk 20 kelime listesinde Ölker'in (2011) çalışmasıyla 12, Pierce'ın (1960) çalışmasıyla 13 ve Göz'ün (2003) çalışmasıyla 15 ortak kelime bulunduğu görülmektedir.

Temel söz varlığı olarak da nitelendirilen temel kelimelerin dilde en az değişen ögeler olduğu, 1000 yıl gibi uzun bir sürede bu varlığın ortalama %19'unun değiştiği ve %81'inin ise yaşamını sürdürdüğü ifade edilmiştir (Aksan, 2009: 17). Bu durum farklı yıllarda ve farklı alanlarda yapılan çalışmalarını incelediğimizde de açıkça görülmüştür.

Dil yapısı bakımından Türkçe sondan eklemeli bir dil iken İngilizce çekimli(bükümlü) bir dildir. Yapısal farklılıkları dikkate almadan İngilizce ile Türkçenin temel söz varlığına bakıldığında anlamsal olarak ortaklıklar bulunduğu görülmektedir. Bu da temel söz varlığı olarak nitelendirdiğimiz temel kelimelerin dilin yapı taşları olduğunu ve iletişimin gerçekleşmesinde büyük önem taşıdığını göstermektedir. Bu duruma örnek olarak Fry'ın (1997) "1000 Instant Words" adlı çalışmasında tespit ettiği en sık kullanılan ilk 100 kelime ile çalışmamızda tespit edilen en sık kullanılan ilk 20 kelime karşılaştırılmıştır. Fry'ın listesinde yer alan "a, an, one, this, and, be, am, is, are, was, were, he, she, it, and, I, said, come, do, did, go, see, have, has" kelimeleri ile çalışmamızda en sık kullanılan ilk 20 kelime (bir, bu, da/de, ol-, o, ve, ben, de-, çok, için, gel-, ne, sonra, çocuk, mı/mi/mu/mü, yap-, git-, gibi, gör-, var) arasındaki benzerlik açıkça görülmektedir. Bu da temel kelimelerin iletişimde dili kullanmak için başvurmak zorunda olduğumuz yapılar olduğunu göstermektedir.

Doğan Kardeş dergisindeki özel isimlere yönelik tartışma

Çalışmamızda en sık kullanılan özel isimler arasında derginin adı, gök cisimleri, Türk ve yabancı insan isimleri; dil, ülke, milliyet isimleri ile inanç unsurunun yer aldığı görülmüştür. "Türk, Atatürk, Karagöz, Karagözcük" kelimeleri millî değere sahip olan özel isimler iken "Teo, Tarzan, Amerika, Jim, İngiliz, Avrupa" gibi isimler yabancı kaynaklı isimlerdir. "Ay, Dünya, Güneş" özel isimlerinin sık kullanılması da gök bilimiyle ilgili kelimelere ağırlık verildiğini göstermektedir. Sıklık sayıları yüksek olan "Ali, Ayşe, Ahmet, Mehmet" isimlerinin ise çok kullanılan insan isimleri olduğu anlaşılmaktadır.

Baş (2006) çocuk kitapları üzerinde yaptığı araştırmada her türün kendi özelliği ve amacı çerçevesinde özel isimler kullandığı ve bu sebeple türler arasında belirli bir ortaklıktan bahsetmenin mümkün olmayacağını ifade etmiştir. Çalışmasında romanlarda "Ali", hikâyelerde "Allah", destanlarda "Oğuz", masallarda "Keloğlan" ve efsanelerde "Sarıkız" özel isimleri 1. sırada yer almıştır. En sık kullanılan ilk 20 özel isim listesinde romanlarda "Ali, Ayşe, İstanbul, Mehmet, Allah", hikâyelerde "Allah, Ali, Ahmet, Türk, İstanbul", masallarda "Allah, Ayşe, Ali", destanlarda "Türk, Allah" ve efsanelerde de "Türk, Allah" özel isimleri çalışmamız ile ortaktır. Ayrıca Şen'in (2009) çocuk tiyatrosu metinleri üzerinde yaptığı araştırmada en sık kullanılan ilk 20

özel isim içinde yer alan “Karagöz, Allah, Atatürk” özel isimleri de çalışmamız ile ortaktır.

“Atatürk, Türk, İstanbul” kelimeleri Arslan Kutlu (2006), Uluçay (2011), Büyükhellaç (2014) ve Kargın’ın (2019) çalışmaları ile bizim çalışmamızda en sık kullanılan ilk 20 özel isim arasında yer almaktadır. Bu durum “Atatürk”, “Türk” ve “İstanbul” kelimelerinin bizim için ayrı bir öneme sahip olduğunu da açıkça göstermektedir. “Atatürk”ün Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu ve “Türk”ün ise milletimizin adı olmasından dolayı en sık kullanılan özel isimlerden olması kaçınılmazdır. Aynı zamanda dergi sayılarındaki temaların da bu durumla bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Özellikle 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’nın incelenen dergilerin kapsamı içinde bulunması “Türk” ve “Atatürk” isimlerinin çok kullanılmasında etkili olmuştur. Bu sayılarda vatan sevgisi, millî birlik ve beraberlik gibi millî duyguları ön plana çıkaran metinlerin yer alması kullanılan kelimeler üzerinde etkili olmuştur. Millî bayramların dergiye yansması derginin kapak tasarımları, şarkılar, fotoğraflar, kutlama mesajları ile de açıkça görülmektedir. Millî bayramların dışında yine temalarla bağlantılı olarak Türk milleti, Türk çocuğu, Türk toplumu, Türk askeri, Türk tarihi, Türk büyükleri, Türk kahramanları, Türk kültürü gibi tamlamalar “Türk” özel isminin çok sık kullanıldığını gösteren örneklerdir. “İstanbul” ise Türkler için fetih ile müjdelenen bir şehir olması, başkentlik yapması, stratejik konumu, sanayi ve ekonomiye olan katkıları, estetik güzelliği, tarihi ve kültürel özellikleri ile Türk kültüründe sadece cumhuriyet döneminde değil diğer dönemlerde de önemli bir yere sahip olmuştur. Edebiyatta da çok sayıda şair ve yazar tarafından işlenmiştir. Nedim’in 18. yüzyılda yazdığı beyti buna örnek olarak verilebilir:

“Bu şehri-i Sitanbül ki bi-misl ü bahâdır

Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedâdır”

P. Trost’a göre bazı isimler ait olduğu kişilerle ilgili din, uyruk, toplumsal özellik vb. önemli bilgiler içermektedir. Örneğin, Moşe ismi bir Musevi, İvan ismi Slav ırkıdan bir kimse, Ahmet, Mehmet gibi isimler ise bir Müslüman kimseyi yansıtmaktadır (Aksan, 2009: 95).

Özel isimler dönemlerindeki anlayışı, gelenek ve görenekleri, bulunduğu bölge gibi pek çok konuda bilgi vermesi yönüyle kültürel unsurların da taşıyıcısı konumdadır. İnsan isimlerinin yanında diğer bütün özel isimler de içinde önemli bilgiler barındırmaktadır ve özel isimlerin incelenmesiyle o toplumla ilgili ipuçları elde edilmektedir. Bu nedenle söz varlığı çalışmaları arasında özel isimlerin incelenmesinin ayrı bir önemi olduğu düşünülmektedir.

Doğan Kardeş dergisindeki deyimlere yönelik tartışma

Bir dilin söz varlığını ortaya koyan en önemli unsurlardan biri olan deyimler, anlatılmak istenen düşüncelere renk katar ve onları daha ilgi çekici hâle getirerek aktarır. Deyimlerin içinde o dili konuşan topluma ait büyük bir dünya bulunmaktadır. Toplumun en ince zevkleri, hayalleri; çeşit çeşit benzetmeleri, mecazları, en değişik kavramları ile söz ustalıkları o küçücük yapının içindedir (Aksoy, 2014: 47).

Çalışmamızda en sık kullanılan ilk 20 deyim arasında yer alan “meydana gel-, aklına gel-, yola çık-, söz ver-” deyimleri Baş’ın (2006: 252) çocuk kitapları üzerinde yaptığı araştırmada da en sık kullanılan ilk 20 deyim içinde bulunmaktadır. Şen’in (2009) çocuk tiyatrosu metinleri üzerinde yaptığı araştırmada en sık kullanılan ilk 20 deyim içinde yer alan “söz ver-, başına gel-, aklına gel-, kim bilir, haber ver-, canı sıkıl-” deyimleri de çalışmamızda ilk 20 deyimde bulunmaktadır. Bu durumda “aklına gel-” ve “söz ver-” deyimlerinin üç çalışmada da ortak olduğu görülmektedir. Ayrıca günlük konuşmalarda sık kullanılan “hoş geldiniz, özür dile-, sağ ol” deyimlerinin Şen’in (2009) çalışmasında ilk sıralarda yer alması tiyatro türünde olmasının etkilerinden olduğu düşünülmektedir. Uluçay’ın (2011) çalışmasında ilk 20 deyim içinde yer alan “karar ver-, kim bilir, fark et-, yola çık-, nefes al-, ortaya çık-, elde et-, söz ver-, hoşuna git-, aklına gel-, canı sıkıl-” deyimleri çalışmamızda da ilk 20 deyim içinde bulunmaktadır.

Türkçede bir ifadenin deyim olup olmadığı konusunun ayrıca incelenecek bir konu olduğu düşünülmektedir. Burada önemli olan, söz varlığı unsurlarını tespit etme üzerine çalışan araştırmacıların deyimleri belirlerken belirli bir ölçüt kullanmasıdır (Baş, 2011: 54). Çalışmamızda da TDK’ye ait Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü esas alınmıştır.

Doğan Kardeş dergisindeki atasözlerine yönelik tartışma

Bir milletin yüzyıllar boyunca edindiği tecrübeleri aktaran önemli bir kaynak olan atasözleri, içinde pek çok maddi ve manevi kültür özelliğini barındırmaktadır. Deyimlerde görülen zenginliğin aksine atasözlerine çok az yer verilmesi önemli bir eksiklik olarak ifade edilebilir. Benzer şekilde Baş’ın (2006) çocuk kitapları üzerinde yaptığı araştırmada da atasözleri çok az sayıda tespit edilmiştir. Bu atasözlerinden “Damlaya damlaya göl olur.”, “Ölenle ölünmez.”, “Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” olmak üzere 3 tanesi her iki çalışmada da ortaktır. Şen’in (2009) çocuk tiyatrosu metinleri üzerinde yaptığı araştırmada da atasözleri yetersizdir ve sadece “Sakla samanı, gelir zamanı” atasözü çalışmamız ile ortaktır. Farklı yayınevlerine ait ortaokul Türkçe ders kitapları üzerinde inceleme yapan Arslan Kutlu (2006), Uluçay (2011), Büyükhellaç (2014) ve Kargın (2019) da ders kitaplarının atasözü bakımından yeter-

siz olduğunu ifade etmiştir. Sonuç olarak farklı alanlarda yapılmış olsa da söz varlığı çalışmalarında atasözlerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Atasözleri bir milletin uzun yıllar boyunca edindiği tecrübeleri aktaran önemli bir kaynaktır ve içinde millete ait maddi ve manevi pek çok kültür özelliğini barındırır. Bu sayede atasözleri ait olduğu toplumun kültürel unsurları ile ilgili önemli ipuçları vermektedir. *At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır; At sahibine göre kişner, At beslenirken kız istenirken...* vb. atasözleri tarih boyunca Türklerin yaşamlarında atın tuttuğu yeri göstermesine örnek olarak verilebilir (Aksan, 2009: 38).

Atasözlerinin bir diğer önemli özelliği ise atalarımızın yaşadığı deneyimlerden yola çıkarak bizlere yol gösterecek bir rehber niteliğinde olmasıdır. Aksoy'un (2014: 38) da belirttiği gibi atasözleri halk tarafından yazılı olmayan bir kural gibi görülmektedir. Kültürümüzde bu denli öneme sahip olan ve eğitim yönü ağır basan atasözlerinin gelecek kuşaklara aktarılması ve çocuklara yönelik hazırlanan kaynaklarda yer alması gerekmektedir.

Doğan Kardeş dergisindeki ikilemelere yönelik tartışma

Aksan (2018: 67), ikilemeleri dilin yapısı, söz dizimi ve anlambilim bakımından en önemli özelliklerinden birini oluşturan bir unsur olarak görmektedir. Ayrıca, ikilemelerin Türkiye Türkçesinde gerek yapısı gerekse farklı kelime türlerinin kullanılması açısından çok zengin örneklerinin bulunduğunu ve güçlü bir anlatım sağladığını ifade etmektedir. Benzer şekilde Hatipoğlu (1981: 9) da ikilemelerin Türkçenin zenginliğini, yaratma gücünü, Türk düşüncesindeki anlam çeşitliliğini ve kavram incedeliğini yansıttığını belirtmektedir. Hengirmen (2009: 208) de İngilizce, Fransızca, Almanca, Arapça, Farsça gibi dillerde ikileme sayısının 30-40'ı geçmediğini ve bu nedenle ikilemelerin Türkçenin en önemli özelliklerinden biri olduğunu ifade etmiştir.

Çalışmamızda en sık kullanılan ikilemelere bakıldığında genellikle aynı kelimenin tekrarı ile oluşan ikilemeler olduğu görülmüştür. Bununla ilgili olarak Aksan şu sözleri ifade etmiştir: "Türkçede aynı sözcüğün yinelenmesiyle kurulan ikilemelerin sık kullanılması, zihinde bir kavramın algılanması sırasında onun pekiştirilmesini, güçlendirilmesini sağlayan bir anlatım biçimidir. 'Sabahleyin çok erken kapıma geldi' ya da 'Sabahleyin erken kapıma geldi' yerine 'Sabah sabah kapıma geldi' gibi bir tümce daha güçlü bir anlatım biçimidir" (Aksan, 2020: 130).

Baş (2006: 251) çocuk kitapları üzerinde yaptığı araştırmada 2.507 ikileme tespit etmiştir. Bunlardan en sık kullanılan ilk 20 ikileme sırasıyla "kendi kendine, bir bir, yavaş yavaş, uzun uzun, pırl pırl, sık sık, gece gündüz, ara sıra, ağır ağır, yan yana, gide gide, el ele, zaman zaman, ayrı ayrı, bol bol, soluk soluğa, çoluk çocuk, yeni yeni, acı acı, ışıl ışıl" ikilemeleridir. Bu ikilemelerden "kendi kendine, yavaş yavaş,

sık sık, pırıl pırıl, bol bol, uzun uzun, ara sıra, bir bir, zaman zaman, ağır ağır” olmak üzere 10 ikileme çalışmamızda da ilk 20 ikileme arasında yer almaktadır. Özellikle “kendi kendine” ikilemesinin iki çalışmada da 1. sırada yer alması dikkat çekicidir. Ayrıca çalışmamızda 2. sırada yer alan “yavaş yavaş” ikilemesi de Baş’ın (2006) çalışmasında 3. sırada bulunmaktadır.

Şen (2009) çocuk tiyatrosu metinleri üzerinde yaptığı araştırmada 566 ikileme tespit etmiştir. Bunlardan en sık kullanılan 20 ikileme sırasıyla “güle güle, el ele, kendi kendine, okuma yazma, pırıl pırıl, yavaş yavaş, bir iki, bol bol, güzel güzel, mışıl mışıl, sabah sabah, tek tek, vah vah, yan yana, doğru dürüst, teker teker, yaz kış, durup durup, gece gündüz, zaman zaman” ikilemeleridir. Bunlardan “kendi kendine, yavaş yavaş, pırıl pırıl, bol bol, zaman zaman” olmak üzere 5 tane ikileme çalışmamızdaki ilk 20 ikileme ile ortaktır. Burada “kendi kendine” ikilemesi 3. sırada yer alırken çalışmamızda 1. sırada yer almaktadır.

Arslan Kutlu (2006) ve Uluçay’ın (2011) çalışmalarında en sık kullanılan ilk 20 ikileme arasında yer alan “kendi kendine, yavaş yavaş, sık sık, pırıl pırıl, ara sıra, ufak tefek” ikilemeleri çalışmamızdaki ilk 20 ikileme arasında bulunmaktadır. Sonuç olarak Baş (2006), Arslan Kutlu (2006), Şen (2009), Uluçay (2011) ve çalışmamızda en sık kullanılan ikilemelerden olan “kendi kendine, yavaş yavaş, pırıl pırıl” ikilemelerinin Türkçede en çok kullanılan ikilemelerden olduğu söylenebilir.

Sonuç

Bir dilin gücünü ve değerini ortaya koyan; o dili konuşan milletin maddi ve manevi kültürünü, dünya görüşünü, yaşam koşullarını ve deneyimlerini yansıtan söz varlığı; kelimelerle birlikte deyim, atasözü, ikileme, kalıp söz gibi diğer unsurları da içine alan bir bütündür. Söz varlığı ile ilgili çalışmalar dil alanında yapılan araştırmalar arasında önemli bir yere sahiptir ve bu alanda yapılan araştırmaların temelinde de kelime sıklıklarının tespit edilmesi yer almaktadır. Türkiye’de çocuk dergiciliğinde önemli bir yere sahip olan Doğan Kardeş dergisindeki söz varlığı unsurlarını (temel kelime, özel isim, atasözü, deyim, ikileme) tespit etmek ve bunların sıklık dizinini oluşturmak amacıyla hazırlanan çalışmanın sonuçları şu şekildedir:

Doğan Kardeş dergisinde kullanılan toplam söz varlığı unsuru 412.856, farklı söz varlığı unsuru 20.008, toplam söz varlığı unsurlarının farklı söz varlığı unsurlarına olan oranı ise 20,63’tür. Bunlardan en sık kullanılan kelime 13.036 sıklık ile “bir” kelimesidir. En sık kullanılan ikinci kelime ise sıklığı 6.895 olan “bu” kelimesidir. Üçüncü olarak da 6.591 sıklık ile “da/de” gelmektedir. Sıklığı 2.228 olan 14. sıradaki “çocuk” kelimesi incelenen kaynağın bir çocuk dergisi olması bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Çalışmada en sık kullanılan ilk 20 temel kelime Türkçenin kelime

sıklığının tespit edilmesinde önemli yeri olan Göz (2003), Pierce (1960), Ölker'in (2011) çalışmaları ve ortaokul düzeyindeki öğrencilere yönelik kaynaklar üzerine yapılan söz varlığı çalışmalarıyla (Baş, 2006; Şen, 2009; Arslan Kutlu, 2006; Uluçay, 2011; Büyükhellaç, 2014; Kargın, 2019) karşılaştırılmıştır. Bunun sonucunda bütün çalışmalarda en sık kullanılan ilk 20 temel kelimenin büyük oranda benzer olduğu görülmüştür.

Doğan Kardeş dergisinde toplam 18.554, farklı 3.684 özel isim tespit edilmiştir. Toplam özel isimlerin farklı özel isimlere olan oranı ise 5,03 olarak belirlenmiştir. Özel isimlerin sıklığı metin türlerine göre farklılık göstermektedir. Baş'ın (2006) çocuk kitapları üzerinde yaptığı araştırmada hikâyelerde "Allah" özel isminin 1. sırada yer alırken, masallarda "Keloğlan", destanlarda "Oğuz" isminin 1. sırada bulunması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Ayrıca ortaokul Türkçe ders kitaplarına yönelik yapılan söz varlığı çalışmalarında (Arslan Kutlu, 2006; Uluçay, 2011; Büyükhellaç, 2014; Kargın, 2019) bu araştırmada olduğu gibi "Atatürk", "Türk" ve "İstanbul" özel isimlerinin en sık kullanılan 20 özel isim arasında olduğu görülmüştür. Özel isimler, içinde önemli bilgiler barındırmaktadır ve onların incelenmesiyle o toplumla ilgili ipuçları elde edilmektedir.

Deyimler, bir dilin söz varlığını ortaya koyan en önemli unsurlardan biridir. Doğan Kardeş dergisinde kullanılan toplam deyim sayısı 7.424, farklı deyim sayısı 1.687, toplam deyimlerin farklı deyimlere olan oranı ise 4,4'tür. "Karar ver-" deyimini 191 sıklıkla diğer deyimlerden büyük farkla 1. sırada yer almaktadır. Onu 131 sıklıkla "meydana gel-" ve 129 sıklıkla "ne kadar" deyimleri takip etmektedir. Söz varlığı çalışmalarında tespit edilen deyimler ölçüt olarak alınan kaynağa göre değişiklik göstermektedir. Bu çalışmada TDK'ye ait çevrim içi veri tabanında yer alan Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü kullanılmıştır.

Bir dilin zenginliğini ve anlatım gücünü ortaya koyan önemli unsurlardan biri de atasözleridir. Doğan Kardeş dergisinde kullanılan toplam atasözü sayısı 39, farklı atasözü sayısı 28, toplam atasözlerinin farklı atasözlerine olan oranı ise 1,39'dur. "Damlaya damlaya göl olur." atasözü 4 sıklıkla birinci sırada yer alırken, "Denize düşen yılana sarılır." atasözü 3 sıklıkla ikinci sırada yer almaktadır. Diğerleri 2 ve 1 sıklıkla bulunmaktadır. Atasözlerinin diğer söz varlığı unsurlarına göre çok az sayıda kullanıldığı tespit edilmiştir. Ortaokul düzeyindeki öğrencilere yönelik yapılan diğer söz varlığı çalışmalarında (Baş, 2006; Şen, 2009; Arslan Kutlu, 2006; Uluçay, 2011; Büyükhellaç, 2014; Kargın, 2019) da atasözlerinin büyük oranda yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

Dilimizin zenginliğini göstermesi ve anlatımı güçlü hâle getirmesi gibi özellikleriyle ön plana çıkan ikilemeler de önemli söz varlığı unsurlarından biridir. Doğan

Kardeş dergisinde kullanılan toplam ikileme sayısı 2.878, farklı ikileme sayısı 681, toplam ikilemelerin farklı ikilemelere olan oranı 4,22'dir. "Kendi kendine" ikilemesi 138 sıklıkla diğer ikilemelerden çok büyük farkla 1. sırada yer almaktadır. Onu 98 sıklıkla "yavaş yavaş" ve 95 sıklıkla "sık sık" takip etmektedir. En sık kullanılan ikilemelere bakıldığında genellikle aynı kelimenin tekrarı ile oluşan ikilemeler olduğu tespit edilmiştir.

Toplam söz varlığı unsurunun %4,49'unu özel isimler, %1,79'unu deyimler, %0,009'unu atasözleri ve %0,69'unu ikilemelerin meydana getirdiği belirlenmiştir. Söz varlığı unsurlarının yüzde oranlarına bakıldığında ikilemeler ve atasözlerinin %1'in altında olduğu görülmektedir.

Okuma metinleri dışındaki bulmaca, bilmece, oyun, el becerileri gibi bölümlerde de öğrencilerin söz varlığının gelişimine katkıda bulunabilecek söz varlığı unsurlarının bulunduğu görülmüştür. Bu sebeple söz varlığı çalışmalarında, incelemenin sadece okuma metinleriyle sınırlandırılmaması gerektiği düşünülmektedir.

Öneriler

Ülkemizde çocuklar için hazırlanan kaynaklardaki söz varlığı unsurlarının seçiminde belirli bir ölçüt bulunmamaktadır. Bu nedenle, çocukların yaş ve seviyelerine uygun kelime listelerinin belirlenmesi ve ders kitabı, dergi, edebî eser gibi kaynakların hazırlanmasında bu listelerin esas alınması gerekmektedir. Kaynakların belirlenen listelere göre hazırlanmasının söz varlığı öğretimini daha sistematik hâle getireceği düşünülmektedir.

Ortaokul düzeyinde söz varlığının tespit edilmesine yönelik araştırmalara bakıldığında çalışmaların ders kitapları ile çocuk kitapları üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu nedenle, çocuklara hitap eden kaynaklar daha geniş bir yelpazede incelenebilir.

Bu çalışmada temel kelimeler, özel isimler, atasözleri, deyimler ve ikilemeler ele alınmıştır. Diğer dergilerde terimler, kalıp sözler, yabancı kelimeler gibi söz varlığı unsurları da incelenebilir.

Farklı alanlardaki uzmanlarla iş birliği yapılarak öğrencilerin yaş ve seviyelerine göre sınıflandırılmış ve onların söz varlığını zenginleştirecek nitelikte uygulamalar geliştirilebilir. Bu uygulamalar sayesinde öğrenciler elindeki tableti ya da telefonuyla eğlenerek öğrenme fırsatı bulacaktır. Aynı zamanda bu uygulamanın MEB kazanımlarına uygun olarak hazırlanması öğretim faaliyetlerine de katkıda bulunacaktır.

Kaynakça

- Akdemir, B. (2019). *H. Salih Zengin'in ocuk hikyelerindeki söz varlığının Türkçe eğitimine katkısı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ağrı İbrahim een Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Akın, K. (2018). *Bestami Yazgan 'ın masallarındaki söz varlığından hareketle bağlam temelli okuma faaliyetlerinin kavram gelişimine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil- ana çizgileriyle dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2018). *Türkçenin sözvarlığı*. Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2020). *Anlambilim- anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, . A. (2014). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü 1-2*. İnkılap Yayınları.
- Aktaş, E. (2016). Okuma eğitimi açısından Sevim Ak'ın ocuk öykülerinde söz varlığı. *Millî Eğitim*, 210, 539-562.
- Anaz, Z. (2018). *Mavisel Yener'in ocuk edebiyatı yapıtlarının dil özellikleri söz varlığı, anlatım teknikleri ve dış yapı özellikleri bakımından incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Apaydın, N. (2010). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan Kutlu, H. (2006). *MEB ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baş, B. (2005). *2005 yılında yayımlanan bazı ocuk dergilerindeki söz varlığı üzerine bir değerlendirme*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 28-30 Eylül 2005, Denizli (319-325). Anı Yayıncılık.
- Baş, B. (2006). *1985-2005 yılları arasında ocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baş, B. (2011). Söz varlığı ile ilgili çalışmalarda kullanılacak ltler. *TÜBAR(XXIX)*, 27-61.
- Bauman, J. (1996). Vocabulary resources for material writers. The Materials Writers Newsletter. Vol. IV, No.3, October. <http://jbauman.com/mat.art.html>

- Büyükhellaç, S. (2014). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çetinkaya, S. (2020). *Ayla Çınaroğlu'nun masal ve hikâyelerinin Türkçe öğretimi bağlamında söz varlığı açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Doğan, F. (2016). *Türkçe dersi ortaokul öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin söz varlığı üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Ekmen, H. (2009). *2005 programına göre hazırlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı bakımından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Ergüzel, M. M. ve Kirik E. (2012). Sait Faik Abasıyanık'ın hikâyelerinin söz varlığı üzerine. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 51-68.
- Esen, Ş. (2016). *Memduh Şevket Esendal'ın hikâyelerinin söz varlığı ve değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Fidan, Z. (2019). *Cahit Uçuk'un 'Türk İkiizleri' ve 'Gümüş Kanat' çocuk romanlarının söz varlığı açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Fry, E. (1997). *1000 instant words, the most common words for teaching, reading, writing and spelling*. Contemporary Publishing Group.
- Göçen, G. (2016). *Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Gökçe, B. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki 'toplum hayatı' temalı metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 2, 150-164.
- Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin kelime sıklığı sözlüğü*. TDK Yayınları.
- Gündoğdu, A. E. (2012). *Türk çocuk yazınında söz varlığı -derlem tabanlı bir uygulama* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

- Gürler, H. (2022). *Türkiye’de yayımlanan çocuk dergilerindeki söz varlığının belirlenmesi: Doğan Kardeş dergisi örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Hatipoğlu, V. (1981). *Türk dilinde ikileme*. TDK Yayınları.
- Hengirmen, M. (2009). *Dilbilgisi ve dilbilim terimleri sözlüğü*. Engin Yayınları.
- Kaçmaz, G. (2018). *Cahit Zarifoğlu’nun masallarının değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Karabulut, C. (2019). *Mustafa Ruhi Şirin’in eserlerinin söz varlığı açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Karadağ, Ö. (2005). *İlköğretim I. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadağ, Ö. (2013). *Kelime öğretimi*. Kriter Yayıncılık.
- Kargın, F. (2019). *6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı öğeleri üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Kavalcı Göktepe, Ö. (2015). *2000’li yılların popüler Türk romanlarında yaygın temaların söz varlığı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin kelime hazinesi üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurudayıoğlu, M., ve Karadağ, Ö. (2005). Kelime hazinesi çalışmaları açısından kelime kavramı üzerine bir değerlendirme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 293-307.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8. Sınıflar)*. MEB.
- Mert, E. L. (2010). Türkçenin söz varlığı açısından Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı masallar. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27(2), 79-97.
- Mete, F. (2020). 5. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı açısından derlem temelli sıklık listeleriyle karşılaştırılması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 195-208.

- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publications.
- Oruç, B. (2019). *Kemalettin Tuğcu'nun hikâyelerinde söz varlığı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Ölker, G. (2011). *Yazılı Türkçenin kelime sıklığı sözlüğü (1945-1950 Arası)*. [Yayımlanmış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Öz, G. (2012). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı bakımından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Özdemir, Y. (2019). *Fehmi Gür'ün seçilmiş şiirlerinde değerler eğitimi ve söz varlığı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Özlek, E. (2014). *Kırk Vezir Hikâyeleri'nde eğitici değerler ve söz varlığı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Pierce, J. E. (1960). *Türkçe kelime sayımı (A frequency count of Turkish words)*. MEB Yayın Müdürlüğü Basılı Eğitim Malzemeleri Hazırlama Merkezi.
- Sever, S. (2015). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı Yayıncılık.
- Sever, S. ve Karagül, S. (2014). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masal kitaplarında yer alan söz varlığı öğelerinin incelenmesi. *Cyprus International University, 20 (77)*, 173-188.
- Süğümlü, Ü. ve Eraslan, A. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri ile kalıplaşmış söz varlığı ilişkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7 (3)*, 630-646.
- Şen, E. (2019). *1980'den günümüze çocuk edebiyatı alanında yazılmış yerli çocuk tiyatrosu metinlerinin söz varlığı üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Turhan, H. (2010). *8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türkben, T. (2012). *Ömer Seyfettin hikâyelerinde söz varlığı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

- Türkben, T. (2019). Türkçe ders ve öğrenci çalışma kitaplarının deyim varlığı ve öğretimi açısından incelenmesi. *BAYTEREK-Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2 (2), 63-90.
- Türkçe Sözlük (2009). TDK Yayınları.
- Uluçay, M. (2011). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarındaki metinlere altyapı oluşturmada yeterliliği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Uludağ, Ç. (2010). *7. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uslupehlivan, E. (2018). *Hasan Latif Sarıyüce'nin çocuk romanlarında değer eğitimi ve söz varlığı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Uyar, Ö. B. (2012). *8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin öğrencilerin söz varlığına katkısı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Uzuner Yurt, S. (2016). Aytül Akal'ın Gökyüzünde Balonlar adlı öykü kitabının söz varlığı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 425-444. <https://doi.org/10.17556/jef.61125>
- Vardar, B. (1983). Bildirişimin işlevi, alan kavramı ve terim öğretimi. *Türk Dili Dil Öğretimi*, 379-380.
- Yavuzkılıç, S. (2019). *Gülten Dayıoğlu'nun "Ölümsüz Ece" adlı romanının söz varlığı incelemesi ve Türkçe öğretimine katkısı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, F. (2018). *"101 Türk Efsanesi" adlı eserin söz varlığının Türkçe öğretimi açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Ziya, S. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk romanlarının söz varlığı ve okunabilirlik yönünden değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.